

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงอนุรักษ์เพื่อการเกษตรของชาวล้านนา
ในบ้านหนองน่าน อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

ชื่อผู้เขียน นายรัตพันธ์ ใจบุญ

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร
คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ :

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพบูลย์ สุทธสุภา	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คุณหญิง ณ ลำปาง	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ กฐิน ศรีมงคล	กรรมการ
นายฐานิสวรร วังศ์ประเสริฐ	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงอนุรักษ์เพื่อการเกษตรของชาวล้านนาในบ้านหนองน่าน อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิวัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินในอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อศึกษาระบบและรูปแบบในการทำการเกษตรเชิงอนุรักษ์ของเกษตรกร ตลอดจนศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงอนุรักษ์เพื่อการเกษตร โดยการรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 62 หลังคาเรือน

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีวิวัฒนาการการใช้ประโยชน์ที่ดินในการทำการเกษตรมาจากการทำไร่หมุนเวียน ซึ่งมีรอบระยะเวลาในการพักตัวของไร่หมุนเวียนจาก 8 - 10 ปี และลดรอบระยะเวลาลงเหลือเพียง 6 - 8 ปี จนกระทั่งในปัจจุบันมีระบบและรูปแบบการทำการเกษตร 3 ลักษณะ คือ การทำไร่หมุนเวียนซึ่งมีรอบระยะเวลาในการพักตัวเพียง 3 - 5 ปี การปลูกพืชผักสวนครัว และการปลูกไม้ผล

ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงอนุรักษ์เพื่อการเกษตร คือ ปัญหาสภาพการถือครองที่ดิน ปัญหาพื้นที่ทำการเกษตรไม่เพียงพอ ปัญหาขาดความรู้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปัญหาขาดแคลนแรงงานในการทำการเกษตร ปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ และปัญหาขาดแหล่งน้ำในการทำการเกษตร เกษตรกรในบ้านหนองน่านส่วนใหญ่มีความต้องการเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ต้องการให้รัฐกำหนดขอบเขตพื้นที่ทำกินให้ชัดเจน ต้องการให้มีเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเอกชนมาส่งเสริมให้ความรู้ในการทำการเกษตรในรูปแบบต่าง ๆ ต้องการมี

งานทำนอกฤดูการทำไร่เพื่อเป็นอาชีพเสริม ต้องการปรับปรุงบำรุงดิน และต้องการแหล่งน้ำในการทำการเกษตร

เนื่องจากพบว่า เกษตรกรมีความสนใจที่จะปลูกพืชที่สามารถทำรายได้ให้กับครอบครัว เช่น ไม้ผลและพืชผักชนิดต่าง ๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำเกษตรของเกษตรกร ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาของหมู่บ้านนี้ก็คือ ควรให้ทุก ๆ หน่วยงานระดมพลังเพื่อปฏิบัติงานในการส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้เกษตรกรสามารถมีการจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินในการทำการเกษตรได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ สามารถทำให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกันกับป่าไม้โดยไม่สร้างปัญหาการบุกรุกทำลายป่า

Independent Study Title	Conservation Land Use for Agriculture of H'tin at Ban Nong Nan, Bor Kleua District, Nan Province	
Author	Mr. Rattaphan Jaiboon	
M.S. (Agriculture)	Agricultural Extension	
Examining Committee :	Assoc. Prof. Dr.Paiboon Suthasupa	Chairman
	Asst. Prof. Dusdee Nalampang	Member
	Assoc. Prof. Katin Srimongkol	Member
	Mr. Thanit Wongprasert	Member

Abstract

This research aimed to study the evolution of land use from the past to present, to investigate the system and pattern of conservation agriculture as well as the problems and obstacles of farmers relating to conservation agriculture at Ban Nong Nan, Bor Kleua District, Nan Province by collecting 62 household heads.

The result showed that farmers' land use had evolved from land rotation. The fallow period had declined from 3 - 10 years to 6 - 8 years at present there are only 3 agricultural systems, namely, land rotation (with only 3 - 5 years fallow period), backyard garden and orchard.

The problems relating to conservation agriculture were land tenure, shortage of farmland, lack of agricultural knowledge, shortage of labor, soil degradation and shortage of water resources for farming. Most farmers at Ban Nong Nan needed title deeds, fixing clearly of farm land boundary, assistance from both government and private organizations, subsidiary job after cultivation, land improvement and water resources for farming.

Since farmers were interested to grow crops to raise income, e.g. vegetables and fruit tree, the way to develop village was to promote conservation agriculture so that farmers are able to manage land use properly, having better quality of life and able of live in harmony with forest without creating the forest destruction problem.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University